

NAPLŇOVÁNÍ SMĚRNICE OS-08/05/11 O EKOLOGIZACI PROVOZU BUDOVY LIBERECKÉHO KRAJE

5. 4. 2016

OBSAH

- ✓ úvod
- ✓ nakládání s odpady
- ✓ nakládání s vodami
- ✓ energie
- ✓ pracovní pomůcky
- ✓ doprava
- ✓ zeleň a ochrana přírody
- ✓ vzdělávání a komunikace
- ✓ nákup materiálů a služeb a zadávání veřejných zakázek

ÚVOD

V loňském roce proběhly přípravné práce k budoucímu využití sousedního areálu bývalého Výzkumného ústavu textilních strojů, který byl zakoupen Libereckým krajem v r. 2014. Bylo ukončeno zadávací řízení veřejné zakázky „Rekonstrukce budovy „E“ na kancelářský objekt. Záměrem rekonstrukce je vybudování univerzálního kancelářského objektu z budovy, která byla částečně poloprovozem a původně polyfunkčním objektem. Energetická náročnost stávající budovy není v požadované třídě B – velmi úsporná, proto dojde k zateplení veškerých obvodových konstrukcí celého objektu a provedení nových dveřních a okenních výplní. Na fasádě budou umístěny budky pro netopýry, kteří se v této lokalitě vyskytují.

NAKLÁDÁNÍ S ODPADY:

V oblasti nakládání s odpady zabezpečuje odbor kanceláře ředitele plnění základních povinností původce odpadů v souladu se zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (zákon o odpadech) a prováděcími právními předpisy. Průběžně se vede evidence o produkci a způsobech nakládání s odpady a do 15. 2. následujícího roku je zpracováváno a odesláno roční hlášení.

Třídění odpadu

Na krajském úřadě je již **od roku 2002 zaveden systém třídění** odpadů. Budova je vybavena dostatečným množstvím barevně rozlišených nádob na základní separované komodity (343 ks modrých košů na papír, 85 ks žlutých košů na PET lahve a tetrapaky, 71 ks zelených košů na sklo a 5 sad velkých šedých kontejnerů s barevnými víky), které jsou dostupné všem zaměstnancům i návštěvníkům budovy. Případné požadavky na dovybavení koši vyřizuje OKŘ. Odděleně se shromažďují i další složky odpadu vznikající při běžné činnosti úřadu. U zasedacích místností a ve vstupním vestibulu jsou umístěny velké nádoby na oddělený sběr papíru, PET, skla a nápojových kartonů (zvláštní šedé kontejnery s barevnými víky).

Tříděné komodity:

papír (neznečištěný, vč. vlhkých papírových ručníků a utěrek) - modré koše

PET lahve (sešlápnuté) - žluté koše

tetrapaky (vymyté) - žluté koše, příp. šedé kontejnery s červenými víky u zasedacích místností a ve vestibulu

sklo (čiré i barevné) - zelené koše

baterie a akumulátory – červené nádoby v kuchyňkách

tonery – tonery do nových centrálních tiskáren se od r. 2013 kupují nové, použité se předávají jako odpad kategorie ostatní k ekologické likvidaci

CD a DVD nosiče – odevzdávají se na odd. hospodářské správy

drobná elektrická a elektronická zařízení - nádoba v přízemí budovy (zpětný odběr)

zářivky a výbojky - nádoba v přízemí budovy (zpětný odběr)

Nebezpečné odpady jsou shromažďovány v oddělené místnosti suterénu budovy v označených nádobách tak, aby nedošlo k jejich úniku, odcizení či znehodnocení. Většinou se jedná o odpady vznikající v autoprovozu nebo při údržbě budovy.

Produkce směsného komunálního odpadu (SKO) v úřadě se v loňském roce mírně snížila. Zároveň je však třeba pozastavit se nad trvalým trendem **snížování množství vytríděného papíru**. Klesající produkce tříděných PET lahví i skla je pravděpodobně způsobena větší spotřebou nebalené kohoutkové vody.

Vzhledem k tomu, že odvážený SKO se neváží, ale množství se počítá podle odvezených kontejnerů, provádí oddělení hospodářské správy kontrolu obsahu kontejnerů se SKO (jejich naplněností) – kontejnery jsou při odvozu naplněny. Údaje zde uvedené byly optimalizovány, tj. produkce směsného komunálního odpadu byla ponížena o část připadající na provoz budovy E, v níž nesídlí pracovníci krajského úřadu (tj. cca o 1/6 celkové produkce, která činila v r. 2015 23,68 t SKO). Odbor životního prostředí a zemědělství provede v dubnu 2016 rozbor komunálního odpadu.

Tabulka č. 1 **Produkce odpadů kat. ostatní (tuny)**

Odpad/rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
SKO	29,56	24,24	21,87	23,57	21,45	21,0	19,73
Papír	10,67	10,02	10,38	9,46	10,37	8,20	7,13
PET	0,76	0,89	0,96	0,84	1,01	0,90	0,87
Sklo	7,13	6,25	5,79	1,8	1,51	1,32	1,16
Objemný odpad	0,49	1,26	1,76	0,71	0,94	0,94	1,07
Tetrapak			0,19	0,16	0,20	0,18	0,19

CD/DVD jsou odevzdávány v rámci zpětného odběru elektrozařízení (odebírání spol. REMA Systém, a.s.)

Tabulka č. 2 **Produkce nebezpečných odpadů (tuny)**

Odpad / rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Olej	-	-	0,18	-	-	-	
Zářivky	-	-	-	-	-	-	
Sorbenty	0,02	-	0,05	0,10	0,02	-	0,02
Obaly znečištěné	-	-	0,03	-	-	-	
Elektro	-	-	-	-	-	-	
Tonery*					0,15	0,31	0,11
Kal z lapolu	1,0	-	1,2	5,0	4,0	2,0	2,5

* od r. 2013 jsou tonery odevzdávány jako ostatní odpad společnosti CServis Liberec, s.r.o. k ekologické likvidaci.

Tabulka č. 3 **Jak jsme v posledních letech třídili odpad:**

Rok	Celková produkce (t)	Papír (%)	PET (%)	Sklo (%)	SKO (%)
2009	50,09	21	1,5	14	59
2010	42,99	23	2,1	14	56
2011	42,42	25	2,3	14	52
2012	41,64	23	2	4,3	57
2013	39,65	26	2,6	3,8	54
2014	34,85	24	2,6	3,8	60
2015	32,78	22	3	4	60

Z tabulky vyplývá **nižší výsledek separace papíru za rok 2015**. Množství vytríděného papíru může být ovlivněno tím, že část papíru se skartuje a následně odváží k dalšímu zpracování vybraným zájemcům. V některých případech si vytríděný papír také odvázejí zaměstnanci pro školní sběr papíru.

Do papírového odpadu lze přitom odkládat i **neznečištěné vlhké papírové ručníky a utěrky**, k tomuto účelu slouží modré otevřené koše v kuchyňkách a větší uzavřené koše na toaletách.

NAKLÁDÁNÍ S VODAMI

V oblasti hospodaření s vodou jsou úsporná opatření realizována prostřednictvím nainstalovaných *úsporných duálních splachovačů a pákových vodovodních baterií* na toaletách a v kuchyňkách budovy. V r. 2011 byly v kuchyňkách instalovány perlátory, a tak *snížen průtok vodovodní vody*. Zvyšující se spotřeba vody v uplynulém období je zapříčiněna zvýšeným odběrem stravovacího centra, kde se trvale zvyšuje množství vydaných jídel.

Tabulka č. 4: **Spotřeba vody** na KÚ LK (tj. úřad + kuchyně a jídelna)

rok	spotřeba vody (m ³)
2003	5415
2004	4446
2005	4205
2006	5116
2007	5012
2008	5410
2009	5710
2010	6187
2011	5621
2012	5528
2013	5908
2014	6395
2015	6575

Odpadní vody produkované v rámci provozu budovy jsou na základě smlouvy se společností Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. vypouštěny do městské kanalizace. Srážkové vody ze střechy budovy a parkoviště pro zaměstnance jsou vypouštěny do vod povrchových. Pro předčištění odpadních vod jsou provozovány tři odlučovače tuků a ropných látek (lapoly), které slouží pro odpadní vodu z kuchyně, garáží a parkoviště. V souladu s vydanými vodoprávními rozhodnutími je kvalita vypouštěných odpadních vod sledována každoročně prováděnými laboratorními rozbory. Provozované lapoly je nutné pravidelně kontrolovat a čistit tak, aby byla zajištěna jejich dostatečná účinnost. Největší zátěž přitom představuje trvale velmi vytižená jídelna, kdy lapol kapacitně nestačí. Řešení této situace proběhne v rámci rekonstrukce budovy D, která je v současné době ve fázi projektové přípravy a jejíž součástí bude i nový lapol. S realizací je předběžně uvažováno v roce 2017, pokud to rozpočet kraje umožní.

ENERGIE:

Tepelná energie

Budova je zásobována teplem prostřednictvím dálkového teplovodu a její vytápění je řízeno z energetického centra. Jedná se o klimatizovaný objekt s nuceným větráním. V roce 2000 a 2005 bylo provedeno zateplení pláště budovy, čímž došlo k částečnému poklesu celkové spotřeby tepelné energie. Mírné zimy se projeví i na nižší celkové spotřebě tepla v uplynulých dvou letech.

Tabulka č. 5: **Spotřeba tepelné energie** na KÚ LK

rok	spotřeba tepelné energie (GJ)
2003	7718
2004	8805
2005	9031
2006	8480
2007	7493
2008	7681
2009	8759
2010	9629
2011	9000
2012	7512
2013	7531
2014	6714
2015	6255

Elektrická energie

K osvětlení prostor budovy jsou nainstalovány zářivky nebo nízkoenergetické žárovky a na vhodných místech pohybová čidla. Zaměstnanci jsou poučeni o dodržování úsporných opatření (dostatečné nikoli zbytečné osvětlení pracovních i ostatních společných prostor, vypínání PC a ostatního zařízení po skončení pracovní doby, nastavení úsporného režimu, ad.). Při nákupu nové techniky je mimo jiné zohledňován i energetický štítek výrobků.

Tabulka č. 6: **Spotřeba elektrické energie** na KÚ LK

rok	spotřeba elektrické energie (MWh)
2003	1148
2004	1336
2005	1759
2006	1904
2007	1920
2008	1905
2009	1888
2010	2028
2011	1885
2012	1650
2013	1513

2014	1471
2015	1611

Nárůst spotřeby elektrické energie v loňském roce je způsoben funkcí tepelného čerpadla (úspora páry).

Dosud provedená opatření k úspoře energií:

1. V roce 2012 byla provedena **studie energetických úspor budovy** (spol. EKOWATT) a byla navržena řada opatření, z nichž se již realizovaly:
 - Regulace chodu topného a chladicího systému (omezení hodin provozu)
 - Změna režimu vlhčení vzduchu z 65% na 50%, provedla se optimalizace hodnot vlhkosti a teploty v budově - výsledná relativní vlhkost v místnostech 30 %, teploty mezi 21 a 25 °C (v souladu s hygienickými předpisy). Po následných stížnostech byla provedena výměna čerpadel a instalovány další sady zvlhčovacích trysek, čímž došlo bez navýšení spotřeby elektřiny ke zvýšení relativní vlhkosti.
 - Zachování vlhčení vodou - zapínání i v létě (adiabatické chlazení vzduchu).
 - Provoz hlavní VZT v nočních hodinách (předchlazení prostoru kanceláří chladnějším vzduchem).
 - Kontrola a případné zpřístupnění provětrávacích mřížek.
 - Další technická úprava zajišťuje v současné době částečné zpětné získávání tepla z odpadního tepla chlazení.
 - V roce 2014 bylo instalováno a uvedeno do provozu tepelné čerpadlo namísto starých chladících agregátů.
 - V roce 2014 byla zrealizována dodávka a výměna čerpadel otopné a chladné vody II. pásma v 10. patře“ - snížení energetické náročnosti provozu oběhových čerpadel při zachování funkčnosti systému vysokotlaké klimatizace.
 - V roce 2014 byla provedena rekonstrukce střechy budovy Krajského úřadu Libereckého kraje.
 - V roce 2015 byla započata realizace „Zapojení chladiče vzduchotechniky primárního vzduchu – východ“ – využití tepla z chlazení na ohřev primárního vzduchu.
 - Naopak původně plánované napuštění topného systému glykolovou směsí nebylo realizováno z důvodu výrazně nižší spotřeby elektrické energie nových čerpadel a obtížného vypouštění celého nebo části systému při opravách či revizích.

V plánu jsou opatření:

- Zaizolování stropu technického 3NP - snížení tepelných ztrát do 4NP a snížení potřeby vytápět.
- Zaizolování stropu technického 10NP - snížení tepelných zisků do 11NP a snížení potřeby chladit.
- Větrání s rekuperací pro jídelnu - nákladné a komplikované opatření, nebude zřejmě v nejbližší době realizováno (i vzhledem k plánovanému přemístění stravovacího centra).
- Ve stádiu přípravy (ZPD) je „Využití ztrátového tepla z odpadního vzduchu v hlavní budově A – glykolový okruh (na místo rekuperace)“. Realizace je plánována na rok 2016.

Některá další opatření však nejsou v ekonomických možnostech kraje, např. náhrada současného adiabatického vlhčení za vlhčení parou.

2. Zakoupení a instalace **10 ks nových tiskáren** (r. 2012 hromadně pro celý úřad – investice 478 tis. Kč)
 - úspora elektrické energie
 - úspora finančních prostředků za tonery a údržbu (za nákup tonerů je to v meziročním srovnání 2013/2014 o 200.000 Kč méně)
 - spotřeba papíru za období roku 2014 byla nižší o 71 krabic (krabice = 5 balíků à 500 listů), což představuje úsporu 24.282 Kč oproti roku 2013
3. Instalace **elektronické úřední desky** výměnou za původní prosklenou
 - velká úspora elektřiny (nahrazení původních zářivek pro trvalé osvětlení) – denní spotřeba činí 45 kWh; úspora představuje 40 tis. Kč ročně
 - úspora za výměny skel, které časem praskaly a zároveň škvírami propouštěly dovnitř špínu, tj. úspora i obsluhy
 - celkové náklady na provoz klesly na cca desetinu původních
4. Trvale platí, že se provádí **nákup pouze energeticky úsporných spotřebičů**
5. Použitá spotřební technika se nabízí krajským příspěvkovým organizacím, nevyužitelná se předává k ekologické likvidaci
6. Prostory suterénů i garáží spolu se schodišti do 3. patra (kde je nutné celodenní osvětlení) jsou opatřeny **úspornými světelnými zdroji**. Vyšší schodiště jsou vybavena pohybovými čidly.
7. Výpočetní technika (kopírky, tiskárny) mají nastaven automatický přechod zařízení do režimu spánku
8. PC zaměstnanců mají nastaven režim spánku při předávání od odboru IT (po 15 minutách)

PRACOVNÍ POMŮCKY:

Kancelářský papír

motto: 1 tuna vytríděného papíru zachrání 17 stromů

Na krajském úřadě je od března roku 2004 používán recyklovaný kancelářský papír. Jeho zavedení předcházela revize veškeré techniky (kopírky, tiskárny) a domluva se servisními firmami. V roce 2012 byla provedena hromadná výměna dosavadních malých příručních tiskáren za **centrální tiskařské stroje** umístěné po jednotlivých patrech v kopírovacích místnostech. Dosavadní výsledky tohoto kroku ukazují značnou úsporu tonerů i energií a v r. 2015 i úsporu kancelářského papíru, kdy v mezidobí 2014/2015 jeho spotřeba klesla o 26 krabic (tj. 3,2%), což představuje úsporu nákladů o cca 7.802 Kč oproti roku 2014.

Množství spotřebovaného kancelářského papíru je ovlivněno i počtem zaměstnanců zařazených do krajského úřadu. V roce 2015 byl průměrný fyzický počet zaměstnanců 395, zatímco v roce 2014 činil 384 zaměstnanců. Množství spotřebovaného papíru je výrazně ovlivněno i tím, že se tiskne značné množství materiálů do rady a zastupitelstva kraje a pro členy výborů a komisí. Bohužel se nepodařilo u těchto materiálů prosadit ani tisk čtyř stránek na list, čímž by došlo k velkým úsporám.

Původně nesprávná informace o nemožnosti využívání recyklovaného papíru v nových zařízeních byla již dementována a **všechny nové velkokapacitní stroje tedy mohou tisknout a kopírovat na recyklovaný papír.**

Pro správný tisk není důležité, je-li papír recyklovaný či nikoliv, ale jaké má parametry!

Odbor kancelář ředitele nakupuje **recyklovaný papír s bělostí 70% značky Steinbeis Vision**, který získal označení ekologicky šetrný výrobek Blue Angel a Swan-Label. Jedná se o velmi kvalitní a prodejci doporučovaný recyklovaný papír, který je na našem trhu dostupný. Tento papír je doporučován pro běžné typy kopírek s možností oboustranného kopírování a pro laserové tiskárny. Dle normy DIN V ENV 12281 má tento papír pouze 0,017 % selhání při vysokorychlostním kopírování (nad 50 kopií/min).

Dodavatelská a servisní firma potvrdila, že kvalitní recyklovaný papír, který odbor kancelář ředitele nakupuje v rámci elektronické aukce, je možné v centrálních tiskařských strojích používat, aniž by to mělo vliv na funkčnost těchto zařízení.

Pouze do inkoustových tiskáren není recyklovaný papír vhodný, v budově zůstala pouze jedna na oddělení krizového řízení.

Ze sledovaného množství odebraného kancelářského papíru jednotlivými odbory úřadu vyplývá celková roční spotřeba a průměrné procento využívání recyklovaného papíru na krajském úřadě.

Tabulka č. 7: **Spotřeba kancelářského papíru na KÚ LK**

rok	A4 bílý papír (5 balení á 2500 listů - krabice)	A4 recyklovaný papír (5 balení á 2500 listů - krabice)	A4 celková spotřeba (počet krabic)	A3 bílý papír (počet balení á 500 listů)	míra využití recyklovaného papíru (%)
2006	468	134	602	23	22
2007	510	250	760	66	33
2008	459	273	732	23	37
2009	574	336	910	37	37
2010	774	297	1071	48	28
2011	697	226	923	v rámci bílého A4	25
2012	794	186	980	v rámci bílého A4	19
2013	755	111	866	39	13
2014	702	100	802	32	13
2015	649	127	776	41	16

pozn. papír formát A4 se vydává po krabicích (1 krabice = 5 balíků = 2500 listů)
papír formát A3 se vydává po baleních (které jsou však rovněž v krabicích po 5)

V roce 2015 spotřeba recyklovaného papíru vzrostla a činila přes 16% z celkové spotřeby papíru v budově.

Omezení spotřeby kancelářského papíru a nahrazení bílého papíru recyklovaným **významně šetří přírodní zdroje i životní prostředí**. Toho lze dosáhnout dodržováním jednoduchých zásad:

- omezení množství tisku, tj. netisknout, co není potřeba
- dávat přednost elektronické korespondenci, archivování a dokumentaci
- využívat papír z obou stran, tj. oboustranný tisk a kopírování
- jednostranně potištěný papír používat na poznámky apod.

Neexistuje žádný zákon, vyhláška, či norma, která by bránila v oficiální dokumentaci používat recyklovaný papír. Nikde se nemluví o barvě ani o stupni bělosti. Recyklovaný papír s ekoznačkou Blue Angel je odolný stárnutí a je proto vhodný i pro archivaci dokumentů.

Vzhledem k přetrvávajícím pochybnostem o vlivu používání recyklovaného papíru na poruchovost zařízení tiskáren a kopírek bylo v loňském roce zavedeno sledování množství a druhů tisků.

Diskuse na toto téma pokračovaly i v roce 2015. Závěrem bylo **vyjádření ředitele** úřadu v tom smyslu, že výběr typu papíru je ponechán v kompetenci jednotlivých odborů.

Je třeba však zdůraznit povinnost všech občanů třídit odpady, a to i odpad papíru (dle statistik tak činí více než 70% populace v ČR a tuto povinnost máme i v rámci úřadu). Proto je logické, když se tento vytříděný papír následně rozumně využije – a kde vhodněji než na úřadě? Mohlo by se to např. stát součástí image našeho úřadu potažmo Libereckého kraje.

Spotřeba papíru za rok 2015 po jednotlivých odborech: Effecto (bílý, počet krabic) / Stenbeis (recyklovaný, počet krabic) / A3 (počet balení)

	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
sekretariát č. 1					4/1/0							
sekretariát č. 2						2/0/0						
sekretariát č. 3					3/0/0							
sekretariát č. 4												
sekretariát č. 5					4/0/0							
sekretariát č. 6												
sekretariát č. 7					1/2/0				4/2/0			
sekretariát č. 8					4/0/0		6/0/0					
sekretariát č. 9				4/0/0								
sekretariát ředitele úřadu												
Odb.1	5/0/0			17/0/0	8/4/3	21/0/0			15/0/5			3/0/0
Odb.2 rozvoj	8/0/0	8/0/0	6/0/0	4/0/2	10/0/0				12/0/0	10/0/0		
Odb.3		8/0/0	4/2/0	12/2/0	8/0/4		8/0/0		4/0/0	10/0/0		
Odb.4			4/0/3		2/10/1		4/8/2		20/3/0		23/0/0	
Odb.5	4/0/0	6/0/0	4/0/0	4/3/0	0/4/1	2/4/0	2/2/0	0/4/0			5/0/0	5/0/0
Odb.6	6/0/3	6/0/0	4/0/0	6/0/0	4/0/0	4/0/1	4/0/0	5/0/0	6/0/0	10/0/0	6/0/0	4/0/0
Odb.7		4/0/0		6/1/1				5/0/0				2/0/0
Odb.8	4/6/0		2/8/3	4/6/0	2/6/0	2/6/0	3/0/0		4/6/0	6/0/2	10/0/0	
Odb.9	3/0/0			4/0/0		2/3/0	3/0/0		2/1/0	3/0/0		
Odb.10	2/0/0		4/0/0		8/4/1		6/0/0					
Odb.11								4/0/0				3/0/0
Odb.12			4/0/0	3/0/0		5/0/0			5/0/0	5/0/2		
Odb.13			13/0/0			6/0/0			12/0/0		5/0/0	
Odb.14	9/0/0		4/0/0	6/0/0	10/0/1	14/0/0		5/0/0	12/0/3	10/0/0		
Odb.15			6/4/0	6/4/0	4/4/0		8/0/3	8/4/0		11/0/0		1/0/0
Odb.16		4/0/0				1/4/0			0/5/0			
Odb.17												
Odd.18		6/2/0							5/2/0			
	41/6/3	42/2/0	55/14/6	76/16/3	72/35/11	59/17/1	44/10/5	27/8/0	101/19/8	65/0/4	49/0/0	18/0/0

Bílý papír	649	3245 bal.
Recyklovaný papír	127	635 bal.
Papír A3		41 bal.
Celkem balení	776 krabic	3921 bal.

vysvětlivky

Sekretariáty resortů jednotlivých členů rady kraje (stav platný v r. 2015):

- 1 - r. hejtmana
- 2 - r. zdravotnictví a tělovýchovy
- 3 - r. ekonomiky, investic, správy majetku a informatiky
- 4 - r. cestovního ruchu, památkové péče a kultury
- 5 - r. hospodářského a regionálního rozvoje, evropských projektů a rozvoje venkova
- 6 - r. sociálních věcí
- 7 - r. životního prostředí a zemědělství
- 8 - r. dopravy
- 9 - r. školství, mládeže, tělovýchovy, sportu a zaměstnanosti

Čísla jednotlivých odborů odpovídají struktuře dané v Organizačním řádu krajského úřadu, tedy:

01 odbor kancelář hejtmana 02 odbor regionálního rozvoje a evropských projektů 03 ekonomický odbor 04 odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu 05 odbor sociálních věcí 06 odbor dopravy 07 odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu 08 odbor životního prostředí a zemědělství 09 odbor zdravotnictví 10 právní odbor 11 odbor územního plánování a stavebního řádu 12 odbor informatiky 13 správní odbor 14 odbor investic a správy nemovitého majetku 15 odbor kancelář ředitele 16 odbor kontroly 17 oddělení interního auditu 18 oddělení sekretariátu ředitele

Skokan roku 2015 – odbor 05 (sociálních věcí) – z 0 odběru v r. 2014 na 17 balení recyklovaného papíru v r. 2015

Ostatní kancelářské potřeby a vybavení

K ekologicky šetrnějšímu provozu úřadu lze přispět i nákupem vhodných kancelářských i hygienických potřeb a ostatního vybavení.

Při objednávání kancelářských potřeb a pomůcek dávat, pokud možno, přednost:

- výrobkům z ekologičtějších materiálů – recyklované nebo přírodní materiály (Při výběru si všimněte označení ekologicky šetrných výrobků.)
- psacím potřebám s vyměnitelnou náplní před jednorázovými
- tužkám a pastelkám s nelakovaným, nebarveným povrchem
- fixům, zvýrazňovačům a lepidlům na vodní bázi
- výrobkům nebarveným před barevnými (šedé pořadače, složky apod.)

Praxe v LK

- **archive:** recyklované archivní krabice v archivu (místní výrobce EMBA Paseky n. Jizerou), využívání použitých šanonů
- **obálky** z recyklovaného papíru
- hygienické **utěrky** z recyklovaného papíru v kuchyňkách a na toaletách – občasné problémy s kvalitou jsou postupně eliminovány i při elektronické aukci. Navíc je nyní ve zkušebním režimu (6., 8., 9., 10. a 12. patro) jiný systém dávkování utěrek, který by měl zamezit zbytečně velké spotřebě. Nicméně recyklované papíry se kvalitativně neosvědčily.

DOPRAVA:

Pro zaměstnance, kteří dávají přednost ekologickému způsobu dopravy a do zaměstnání dojíždějí na kole, zřídil úřad uzamykatelnou úschovnu kol v suterénu budovy. Při rekonstrukci budovy D se počítá i s umístěním centrální kolárny s kompletním zázemím (šatny, sprchy, WC). Pro návštěvníky – cyklisty je před budovou nainstalován stojan na odkládání jízdních kol.

Pracovní cesty jsou vedoucím autoprovozu v rámci možností plánovány s ohledem na maximální využití služebních vozidel. V březnu 2015 byl vozový park rozšířen o první elektromobil (zn. Nissan Leaf), kterým se ujelo 5985km.

ZELEŇ A OCHRANA PŘÍRODY:

Ve venkovním prostoru 17. patra budovy jsou zpřístupněny zasklené vyhlídkové terasy. Skleněné tabule jsou polepeny siluetami dravců, které zabraňují nárazu ptactva. Ozelenění plochy je řešeno instalací nádob se stálezelenými dřevinami. Dále je **ozeleněna** venková plocha ve 3. patře budovy, a rovněž břehy přilehlé části řeky Nisy.

Liberecký kraj zajišťuje rovněž pravidelnou údržbu přilehlého **parku** a prostoru před vstupem do objektu. V parku je rozmístěno 6 ptačích budek. Rekreační funkce parku je využívána zaměstnanci úřadu i obyvateli města.

Údržbu parku prováděla v r. 2015 firma EKOFLORA Liberec s.r.o., která tuto službu bude provádět i nadále v r. 2016. Vznikající bioodpad je zpracováván uvedenou firmou v rámci její činnosti.

V současné době probíhají jednání se SM Liberec o prodeji části parku U Jezu (mezi budovou Správy CHKO a parkovištěm odkoupeným od VÚTS) od SML a koupí Libereckým krajem. Ve vzájemné spolupráci byly zahájeny sezónní práce, jako je kácení náletových a napadených dřevin a je připravována studie na revitalizaci parku.

VZDĚLÁVÁNÍ A KOMUNIKACE:

Zavedení ekologicky šetrného provozu budovy úřadu se neobejde bez podpory samotných zaměstnanců. **Směrnici** je stanoveno pravidelné proškolení vybraných pracovníků při změnách zákonných povinností v oblasti ŽP.

Základní informace o projektu ekologizace provozu budovy úřadu jsou novým zaměstnancům předávány v rámci **vstupního vzdělávání**. Pro všechny zaměstnance jsou nepravidelně organizovány odborné semináře týkající se problematiky ochrany životního prostředí. V roce 2015 proběhl další takový seminář (školitel Mgr. Martin Lochovský), účast byla však dosti nízká (cca 36 zaměstnanců).

Aktuality a případné změny související se zavedenými pravidly šetrného úřadování jsou zaměstnancům sdělovány **interní elektronickou poštou**. Veřejnost je o projektu informována prostřednictvím **webových stránek kraje**, příp. ostatních informačních médií.

Krajský úřad má v úmyslu principy ekologického provozu rozšířit i na další instituce působící na území kraje, v první řadě na městské a obecní úřady a vlastní příspěvkové organizace. Rádi bychom byli určitým vzorem a inspirací ostatním úřadům i dalším organizacím. Odbor životního prostředí jedná o zavedení výukových programů p.o. Střevlík se zaměřením na tematiku zeleného úřadování. Všem zájemcům jsme připraveni poskytnout metodickou pomoc a předat praktické informace a zkušenosti se zaváděním ekologických opatření. V r. 2012 poskytl kraj všem obcím informační **Příručku zeleného úřadování a nakupování**.

NÁKUP MATERIÁLŮ A SLUŽEB:

Při nákupech materiálů, služeb a rovněž při zadávání veřejných zakázek je doporučeno preferovat ekologicky příznivé výrobky a služby. Pokud je to technicky i ekonomicky možné měla by být dávana přednost certifikovaným **ekologicky šetrným výrobkům, recyklovaným materiálům a výrobkům z místní produkce**.

Občerstvení a vybavení

Liberecký kraj se zapojil do projektu společnosti SčVK „**Čerstvá kohoutková**“. V rámci projektu byly zakoupeny skleněné džbány a karafy a při jednáních je nabízena v rámci občerstvení místo balené vody stejně kvalitní a mnohdy kvalitnější voda kohoutková. Dochází tak k úspoře za nákup a dopravu balených vod.

Určitý sortiment **regionálních potravin** a výrobků roku Libereckého kraje je v rámci doplňkového prodeje k dispozici i v jídelně v budově úřadu. V současné době jsou v nabídce např. ovocné mošty, uzeniny i pečivo, občas i další produkty.

Jídelna v budově úřadu má však v současné době překročenou kapacitu – vydají tu cca dvakrát více jídel, než na kolik bylo zařízení dimenzováno. S tím je spojena např. nutnost zkapacitnění jímký (lapolu). Řešení této situace proběhne v rámci rekonstrukce budovy D.

Koberce a nábytek je problematické kupovat v tzv. ekologické kvalitě (drahé, nedostupné v regionu).

Daří se hromadné nákupy obalů v elektronické aukci.

Úklid

Budova má instalované nadstandardní tzv. čistící zóny (koberce u vstupů i v jednotlivých patrech budovy).

Úklid v budově provádí firma ISS Facility services s.r.o. Firma je certifikovaná z hlediska kvality (ISO 9001), environmentálního managementu (ISO 14001), ale také např. z hlediska bezpečnosti informací. K úklidu používá běžné chemické úklidové prostředky (nikoliv „eko“).

Řešení by bylo pouze ve vypsání nového výběrového řízení na úklidovou službu s požadavkem používání ekologických prostředků. O tom se však uvažuje až po zprovoznění nově zakoupených budov.

ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Liberecký kraj se v r. 2015 zapojil do projektu Nové ekonomiky o.p.s. Veřejné zadávání odpovědné k životnímu prostředí. Rada Libereckého kraje schválila Memorandum o spolupráci, které vymezuje základní obsah projektu a formu zapojení Libereckého kraje. Do projektu se dále zapojí města Kolín, Semily, Jihomoravský kraj a Ministerstvo zemědělství.

Cílem projektu je rozšířit povědomí českých zadavatelů o možnosti zohledňovat v rámci veřejných zakázek dopad poptávaného výrobku nebo služby na životní prostředí. Tematika udržitelného rozvoje se v posledních letech stala součástí agendy orgánů veřejné správy a místní samosprávy. Právě veřejné zakázky mohou být důležitým prvkem této agendy – zcela v souladu s platnou legislativou.

Projekt bude realizován v období duben 2015 – březen 2016. Výstupem bude návrh strategie, jak mohou nákupy a veřejné zakázky kraje podporovat udržitelnost a životní prostředí.

Závěrem

Krajský úřad Libereckého kraje získal v loňském roce ocenění „Vítěz národní ceny české republiky za společenskou odpovědnost 2015 v kategorii veřejná správa“.

Při zpracování podkladové zprávy pro účast v Národní ceně České republiky za společenskou odpovědnost 2015 byly využity veškeré dokumenty, které se týkají CSR. To znamená i zprávy o plnění OS -08/05/11 O ekologizaci provozu budovy Libereckého kraje.